

suplement educatiu de la revista de lletres *L'illa*

txt

hivern

2010

núm. 14

**Aprendre
a llegir
i a escriure**

suplement
educatiu de
la revista
de lletres L'illa

materials educatius
per a l'escola valenciana
bromera.txt

TXT és una publicació d'Edicions Bromera coordinada per Josep Antoni Fluixà

Consell de redacció: Marta Estrelles i Carol Borràs

Consell assessor: Alfred Aranda, Bernat Bataller,

Vicent Borràs, Joan Carles Girbés i Josep Gregori

Col·laboradors: Montserrat Fons, Isabel Ríos, Maria Viu, Vicent J. Sampedro, Vicen Córcoles, Carmen Cholbi Ros, Josep A. Mollà Fuster i Francesca Oltra

Correcció lingüística, maquetació i arxiu gràfic:
Edicions Bromera

Disseny gràfic: Enric Solbes

Fotografia: Alfred Aranda, Carles Barrios, Maria Viu, PhotoSTARP, Ricardo Carrillo i Arxiu Bromera

Redacció i administració: Apartat de correus 147, 46600 Alzira (Ribera Alta), telèfon 962 402 254

Adreça a Internet: www.bromera.com/txt

Correu electrònic: txt@bromera.com

Impressió: Blauverd

Tirada: 12.800 exemplars

ISSN: 1887-3979 / **DL:** V-635-2007

TXT no s'identifica necessàriament amb els articles dels seus col·laboradors, ni els torna els originals no sol·licitats, ni hi manté correspondència.

TXT autoritza la reproducció dels seus articles si se'n fa esment de la procedència.

Editorial

L'aprenentatge de la lectura i de l'escriptura és, sens dubte, un dels objectius primordials de l'educació. Per tant, no ens ha d'estranyar que, a l'escola, s'hi dediquen molts esforços i es planifiquen i es facen moltes activitats amb aquesta finalitat. Aconseguir que els xiquets siguen capaços de desxifrar el codi escrit és, molt sovint, l'obsessió del professorat i dels pares i les mares, sobretot, en l'últim curs de l'Educació Infantil i en el primer curs del primer cicle de l'Educació Primària. I, no obstant això, a penes hi ha un consens generalitzat sobre quin és el mètode més bo o més eficient per a aconseguir-ho. De fet, sembla que cadascú aplica el que millor sap fer o, si més no, el que li van ensenyar quan era alumne, i el resultat d'aquest eclecticisme o d'aquesta rutina no resulta del tot negatiu, perquè, d'una manera o una altra, els xiquets acaben aprenent a descodificar la llengua escrita.

Però el problema no és aquest i, en conseqüència, no es resol només amb l'ús d'un mètode o d'un altre, encara que, evidentment, un bon procés d'alfabetització –com més significativament acostat a la comprensió del xiquet millor!– ajuda a la solució. La dificultat es planteja quan, en nivells educatius superiors, la simple identificació de grafies i la verbalització d'aquestes en sons i paraules no és garantia suficient de comprensió del text, ni tampoc té cap relació la bona execució grafològica amb la capacitat de saber expressar-se amb correcció i elegància per escrit. En conseqüència, l'aprenentatge de la lectura i de l'escriptura esdevé el camp de batalla principal de l'ensenyament i, en aquest aspecte, sembla que els resultats ja

no són tan positius, perquè, per desgràcia, encara ara, amb tots els recursos de què disposem, són molts els alumnes que acaben l'escolarització obligatòria sense un domini acceptable de la lectura i de l'escriptura.

Per sort, el professorat, en general, n'és conscient i, per això, dedica una atenció especial al tema, com també les editorials o els especialistes en didàctica. Però, una vegada més, ens trobem la necessitat de reclamar una formació del professorat, tant la inicial com la permanent, més centrada en els problemes pràctics amb què s'enfronten dia a dia els docents i que els ofereisca possibilitats d'èxit. En aquest aspecte, plans de desenvolupament de lectura i d'escriptura no haurien de ser una activitat esporàdica o alternativa, sinó troncal i aplicable en totes i cadascuna de les matèries. I, de com tirar endavant això, ben poc s'ofereix en les planificacions de formació que es dissenyen per al professorat.

Flaixos

El curs «Fomentar la lectura en la societat del coneixement» es consolida

El curs de la Fundació Bromera «Fomentar la lectura en la societat del coneixement» ha tancat la 4a edició amb un nou èxit de participació i resultats. Davant la incipència de les noves tecnologies en tots els àmbits de la vida, es fa necessari explorar els canvis tecnològics per a conèixer quines possibilitats pedagògiques ens faciliten les TIC per al foment de la lectura. Açò explica que gran part dels assistents al curs tinguen algun tipus de vinculació amb l'ensenyament, ja que al llarg de les diverses sessions s'han explorat els instruments necessaris per a assumir els reptes que planteja un nou entorn digital amb relació al foment de la lectura.

Vicent Moreno, nou president d'Escola Valenciana

Escola Valenciana ha renovat la presidència de l'entitat amb Vicent Moreno, qui ha presidit fins ara el Guaix, la Coordinadora d'Escola Valenciana a l'Horta Sud. Moreno, a més, ha coordinat el programa Voluntariat pel Valencià i ha sigut membre de la Junta Directiva. D'aquesta manera, Diego Gómez deixa el càrrec després de huit anys al capdavant de l'entitat. Durant aquest temps, s'han posat en marxa multitud d'accions en l'àmbit educatiu i s'han obert les portes a altres àmbits d'ús com la música, el cinema o el voluntariat lingüístic.

Josep Millo i Vicent Enric Belda, premis infantil i juvenil Ciutat d'Alzira

Els XXII Premis Literaris Ciutat d'Alzira han distingit dos escriptors amb una llarga trajectòria com a ensenyants en les modalitats juvenil i infantil amb dues obres ambientades a Egipte. El Premi Bancaixa de Narrativa Juvenil va ser per a Josep Millo amb *El verí de la cobra*, un relat original amb bones dosis d'humor que narra les peripècies que viuen una mare i el fill en caure en les seues mans de manera casual una joia mil·lenària d'incalculable valor. Per la seua banda, Vicent Enric Belda va ser guardonat amb el Premi de Narrativa Infantil Vicent Silvestre, guardó que guanya per segona vegada, per *El secret de Meritxell*, protagonitzat per una xiqueta amb una tendència natural a somiar desperta que, per un sortilegi, es converteix en una súbdita de Bastet, la gata deessa.

EDUC@WEBS

<http://1entretants.ning.com>

La Xarxa Cooperativa d'Experiències TIC per a l'Ensenyament en Valencià comparteix experiències i reflexiona sobre l'ús de les plataformes i les utilitats que hi ha per a l'educació en la nostra llengua per mitjà de les noves tecnologies.

Nous guanyadors dels Premis d'Innovació Educativa Ciutat d'Alzira

Els guanyadors d'aquests guardons impulsats per l'Ajuntament d'Alzira s'han donat a conèixer durant les XII Jornades d'Innovació Educativa celebrades del 23 al 25 de novembre. El V Premi d'Experiències de Foment de la Lectura, en col·laboració amb la Fundació Bromera, ha sigut per a l'experiència «Junt@s construïmos la biblioteca, junt@s construïmos el mundo», de la Biblioteca de Tuéjar, per ser un projecte que ha implicat tota la població durant tot l'any amb activitats lectores per a totes les edats. El treball «El diari d'Anna Frank, la lectura en el cicle I de l'FPA», presentat pels professors de l'FPA de Castelló de la Ribera, ha rebut menció especial per acostar la lectura en valencià a persones adultes. Durant les jornades, també s'han atorgat el XII Premi d'Experiències d'Innovació Educativa i el V Premi Educatiu al Foment de la Igualtat entre Dones i Hòmens.

Ensenyar a llegir i a escriure per viure

Montserrat Fons*

Tradicionalment, tant ensenyar a llegir com ensenyar a escriure s'ha associat i se segueix associant a l'ensenyament directe de les lletres i els sons, encara que tots sabem que conèixer el funcionament del codi és condició indispensable per a llegir i escriure, però és, també, tremendament insuficient. No se'ns escapa que moltes persones, infants i adults coneixen el codi i poden llegir i escriure formalment però no els és útil per a viure perquè no són capaces de comprendre el que llegeixen, ni de fer-se entendre en els seus escrits.

* Universitat de Barcelona

Ensenyar a llegir i a escriure és un procés llarg i complex

L'associació entre ensenyar a llegir i a escriure i ensenyar les lletres, tan arrelada en el nostre entorn, és força comprensible perquè l'infant que domina les relacions so-grafia té un cert grau d'autonomia per a afrontar els actes de lectura i escriptura, però és tan comprensible com inadmissible si tenim en compte el coneixement científic que tenim avui sobre les activitats mentals que permeten llegir (en el sentit de comprendre el text) i que permeten escriure (en el sentit de produir un missatge d'acord amb la funció que es proposi).

Avui ja no podem simplificar el debat sobre com s'ha d'ensenyar a llegir en la discussió entre els dos grans blocs de mètodes (els que parteixen d'unitats mínimes, siguin lletres, sons o síl·labes, oposats als que parteixen d'unitats més grans, siguin paraules o frases) que focalitzen l'atenció en l'ensenyament del codi perquè aquest ensenyament ha d'anar imbricat amb la comprensió del que es llegeix i amb la comunicació del que s'escriu. Cal tenir en compte que al llarg de la història els dos grans blocs de mètodes plantejats, i fins i tot els mètodes anomenats «mixtos» que combinen els uns i els altres, s'han mostrat útils per als fins que es proposaven. Sembla, doncs, que el problema se centra més a superar la inèrcia d'unes representacions anacròniques del que vol dir llegir i escriure que a seguir debatent quina varietat del mètode sintètic o analític és la més adequada. Cíclicament apareixen mètodes

El problema se centra més a superar la inèrcia d'unes representacions anacròniques del que vol dir llegir i escriure que a seguir debatent quin mètode és el més adequat.

todes i recursos per a ensenyar més ràpidament i més fàcilment les lletres –ara també fent ús de les noves tecnologies–, però si bé poden ser eficaços per al que es proposen, ensenyar les lletres, no impliquen un aprenentatge de la lectura i l'escriptura.

Actualment sabem que llegir i escriure són processos que comprenen diferents tipus d'activitats mentals. Per a llegir, cal combinar estratègicament processos de baix nivell, per exemple descodificar o reconèixer paraules, amb altres d'alt nivell, com ara emetre hipòtesis, anticipar, destriar la informació rellevant de la secundària, o interpretar. Per a escriure, en canvi, els processos que cal posar en marxa són els de planificar el text a partir del tema que s'escriu, de l'objectiu que es vol aconseguir i del destinatari, redactar per donar forma escrita al missatge i revisar el text que es va produint d'una manera recurrent. A més a més de desenvolupar i aprendre aquestes activitats mentals s'han d'aprendre, també, les funcions i els usos que la societat fa de cada tipus de text escrit.

Convidar a pensar amb respecte i paciència

Per a desenvolupar la complexitat d'activitats mentals que cal posar en marxa d'una manera estratègica a l'hora d'afrontar qualsevol situació de lectura i d'escriptura, cal trencar amb l'ensenyament aïllat d'habilitats associades (percepció visual, discriminació fonètica, relació so-grafia, coordinació oculomanejadora, domini de la mà, etc.) i, en el seu lloc, fer que l'infant tingui moltes oportunitats de contacte amb usos reals de lectura i d'escriptura al costat d'adults disposats a dialogar amb els aprenents sobre l'activitat que estan fent. Aquest diàleg reflexiu, tan propi d'una bona mestra, ha de convidar a pensar i a provar; ha d'informar d'una manera rigorosa però no sempre en el mateix moment, ni de la mateixa manera; ha de ser respectuós, pacient i no invasiu. En definitiva, de la qualitat d'aquest diàleg sobre activitats de lectura i escriptura reals i completes depèn en gran manera que aprendre a llegir i a escriure esdevingui útil per a viure.

De la qualitat del diàleg sobre activitats de lectura i escriptura reals i completes depèn en gran manera que aprendre a llegir i a escriure esdevingui útil per a viure.

Més enllà de la lectoescriptura i dels mètodes: ensenyar a llegir i a escriure

Isabel Ríos*

Podem dir que parlar de mètodes i d'ensenyament inicial de la llengua escrita no ha passat de moda. La preocupació per tot el que sembla relacionat amb aquests continua sent un fet i els professionals, els polítics i els teòrics no han abandonat el camp. Segurament, els fracassos escolars posteriors, comprovables i no menyspreables, animen a cercar causes possibles i solucions per a millorar l'alfabetització dels nostres ciutadans. En un món en el qual els pilars són la lletra, la informació i la comunicació no es pot deixar de banda aquesta preocupació.

* Universitat Jaume I

Algunes qüestions prèvies

Importa ben poc d'on va eixir el terme *lectoescriptura*, qui l'ha usat, i la utilitat que ha tingut fins ara per a denominar «les activitats que es fan en els primers passos de l'ensenyament de la lectura i l'escriptura». Aquestes activitats inclouen, quasi exclusivament, exercicis de grafomotricitat, els anomenats exercicis per a assolir els «prerequisits», i les tasques per a aprendre el codi d'una manera «ordenada» i «seqüenciada», per tal que tots els xiquets de la classe porten el mateix ritme d'aprenentatge i exactament les mateixes experiències amb la lectura i l'escriptura; o més ben dit, experiències amb el codi. Tant és així que les tasques de

lectura, com llegir un conte, o d'escriptura, com escriure una carta als Reis, ja no entren en el concepte de lectoescriptura, perquè o llegim o escrivim, no podem fer les dues coses alhora. Per això no ens sembla adient el terme. Deixem, doncs, les propostes didàctiques englobades en el terme *lectoescriptura* en propostes que no tenen molt a veure amb les activitats complexes i d'alt nivell que s'aborden quan es llig o quan s'escriu.

Des dels anys 70 s'han cercat les claus per a dilucidar quin és el mètode més eficaç i, fins i tot, les polítiques educatives en els darrers anys (França, EUA) han entrat a fons en la bondat o la ineficàcia d'un mètode o un altre (Barrio, 2006). Encara ara, un estudi ben interessant de Castells (2008) aporta dades sobre l'eficàcia de les activitats que s'hi inclouen.

Recordem que un mètode és un conjunt de normes i exercicis ordenats sota uns principis que s'aplica esperant que el resultat siga semblant en la majoria dels casos. El problema és que l'aprenentatge és un procés personal i intransferible, i no sembla cert que les mestres més experimentades en ensenyar al començament de l'alfabetització hagen seguit sense fissures un mètode o un altre, ni tan sols un material concret que s'adapte a un mètode particular. Sembla que el que fan els mestres, en una gran part dels casos, és ensenyar a partir de nombroses situacions i materials. És a dir, que el mètode és que no

No cal mirar solament quin mètode s'empra, sinó com s'agrupen els xiquets, quins usos de la llengua escrita es donen, quines tasques es provoquen i quins continguts s'ensenyen.

hi ha mètode, sinó unes tasques que funcionen per a iniciar en la lectura i l'escriptura (Tolchinsky i Ríos, 2009).

Dels mètodes als perfils de pràctica docent

A partir d'aquestes experiències i constatacions, un grup de formadors de diferents universitats de l'Estat, al voltant d'un projecte de recerca finançat pel Ministeri d'Educació i Ciència (SFJ 2006-05292), vam cercar en les aules les activitats, les dinàmiques i els trets diferenciadors que podien donar pistes sobre com i de quina manera s'ensenya a llegir i a escriure a Espanya. Les aules participants van ser les d'Infantil de 5 anys i de primer curs de Primària. Considerem que és en aquest moment de l'escolaritat quan se senten les bases per a abordar l'alfabetització inicial. El resultat de l'estudi, en un primer estadi, va donar tres perfils diferents de pràctiques en

L'aprenentatge és un procés personal i intransferible i sembla que en una gran part dels casos s'ensenya a partir de nombroses situacions i materials.

tenir en compte uns quants aspectes clau que diferenciaven profundament les activitats dedicades a aquest aprenentatge; com és natural, activitats lligades sovint a la resta de tasques i de continguts que s'aborden en l'Educació Infantil (Tolchinsky i Ríos, 2009).

Per a aprofundir en la temàtica es van estudiar les tasques que es porten a terme: les interaccions produïdes entre xiquets o entre xiquets i la mestra; i els continguts relacionats amb la lectura i l'escriptura que s'ensenyaven d'una manera prioritària a les aules. Altres aspectes, com els organitzatius i l'ús de materials, van aportar també dades a la caracterització dels perfils de la pràctica. Dels resultats de l'estudi hem de destacar ací tres idees essencials:

- Els coneixements dels xiquets en finalitzar el primer curs de Primària no difereixen gran cosa segons el perfil de la seua aula.
- Per a caracteritzar un tipus de pràctiques no cal mirar solament quin material (o mètode) s'emptra, sinó com s'agrupen els xiquets, quins usos de la llengua escrita es donen, quines tasques es provoquen i quins continguts s'ensenyen.
- Els trets diferenciadors dels tres tipus de pràctiques trobades ens situen davant d'una proposta didàctica. Aquests

trets són: instrucció explícita del codi, escriptura autònoma, aprenentatge situacional, homogeneïtzació dels aprenentatges, ús de situacions emergents i diversitat de materials.

Dels perfils a la proposta

L'anàlisi de les situacions d'aula amb relació als trets diferenciadors esmentats ens porta a una proposta que passa pels punts següents:

- agrupació flexible de l'alumnat
- treball en col·laboració
- tasques d'escriptura autònoma
- acompanyament del procés d'apropiació del codi de cada criatura
- ús de materials diversos i ús social dels textos i gèneres
- tasques comunicatives de lectura i escriptura
- interacció del llenguatge oral i escrit
- conversa sobre l'escriptura i la lectura

Aquestes activitats portades a terme d'una manera continuada possibiliten, si més no, una iniciació a la llengua escrita plena de sentit, que provoca un gust per la lletra i que obri el camp a l'ús real que en la societat actual té la llengua escrita: un ús epistèmic, d'alt nivell, on escriure significa crear textos, i llegir, interpretar missatges que algú ha escrit per a ser llegits. Això ens permet adoptar un enfocament metodològic al voltant de projectes de treball que incorporen els diferents gèneres socials que l'entorn dels nens requereix (Sánchez, 2010). També una tasca d'ensenyament basada en el diàleg a l'aula, parlant per a llegir i per a escriure, del que s'escriu o s'ha d'escriure, del que s'ha comprés o s'ha inferit en els textos; basada en l'ús dels coneixements dels xiquets per a avançar; basada en el context social i cultural diferenciat de cada poble o escola, sense uniformitats, una alfabetització inicial que siga del nivell més alt, que provoqe operacions complexes i que plantege reptes. Sols així oferirem, al nostre parer, oportunitats reals als nostres escolars de ser uns ciutadans alfabetitzats.

Acompanyar els xiquets per aquest camí significa una aproximació i un ensenyament en la línia del que marca el currículum i les noves perspectives per a ensenyar a llegir i a escriure. Més enllà del mètode, més enllà del material concret que s'usa, més enllà de les fitxes i dels aprenentatges uniformadors.

Referències

- BARRIO, L., *La querella dels mètodes: un final per decret*, 2006, p. 88-112, article núm. 40.
- CASTELLS, N., «L'aprenentatge de la lectura inicial: una aproximació als coneixements dels infants i a les estratègies d'ensenyament», tesi doctoral, Universitat de Barcelona, disponible en www.tesisenred.net/TDX-0129107-124121, 2006.
- SÁNCHEZ, S., *Proyecto Docente*, Universidad de Cantabria, 2010 (no publicat).
- TOLCHINSKY, L. i RÍOS, I., «¿Qué dicen los maestros que hacen para enseñar a leer y escribir?», *Aula de Innovación Educativa*, núm. 179, 2009.

Lletra a lletra, creix amb Bromera

Maria Viu

Fa uns mesos, l'últim informe PISA treia a la llum les dades sobre coneixements matemàtics, científics i competència lectora que deixaven bastant malparat el sistema educatiu espanyol i, especialment, el valencià. Així les coses, el treball de la lectura i l'escriptura en els cicles inicials esdevé fonamental per a assolir uns bons coneixements lingüístics que són, al seu torn, la clau per a entendre i assimilar els continguts de la resta de les àrees troncales. En aquest sentit, Bromera ofereix un ampli ventall de materials per tal de respondre a les necessitats que es plantegen en cada etapa.

tura, el risc de desinterés i d'abandonament dels estudis és màxim, ja que una adquisició deficient dificulta en gran manera l'aprenentatge en àrees com Coneixement del medi o Matemàtiques i, per descomptat, Llengua i literatura.

Se'ns planteja la necessitat de buscar vies de resolució per al problema del fracàs escolar que, sens dubte, passa per proporcionar

leccions adreçades als primers lectors gaudeixen d'un nivell d'acceptació excel·lent. Els «Llibres de Cartó» o les maletes de «Primeres Lectures» i «Lletra Màgica» fan les delícies dels més joves de la casa, alhora que els motiven perquè comencen a llegir amb ganes, i més endavant els esperen «Maleta Màgica», «Cartera de Valors» o les «Primeres Lectures de Micalet».

És de tots sabut que un context familiar estable, la formació acadèmica dels pares o el nivell de comunicació que s'estableix entre els membres de la unitat familiar són factors que cal tenir en compte a l'hora de determinar les causes de les dificultats que alguns alumnes manifesten en els estudis. I sens dubte, cal fer atenció a una de les conclusions aportades per Alejandro Navas (professor de Sociologia de la Universitat de Navarra), que relaciona el nombre de llibres que hi ha en una casa amb la probabilitat de reeixir en els estudis dels xiquets i els joves.

Però deixant de banda estudis i percentatges més o menys interpretables, el que és un fet és que, cada dia que passa, la comunitat escolar i les famílies són més conscients de la importància dels llibres i de l'aprenentatge de la lectoescriptura per a assolir uns bons resultats acadèmics. Quan un alumne es retarda en el coneixement de la lectoescrip-

a educadors i a pares les eines necessàries per a treballar, des d'un bon començament, les habilitats lectores i escriptores dels menuts, per tal que encaren totes les etapes de l'ensenyament amb unes garanties mínimes, per a dotar-los amb instruments que els permeten assolir les competències que els facilitaran, en definitiva, la vida adulta. Però, com encarar aquest repte? Amb Bromera, trobar un material adequat per a cada cas serà ben fàcil!

Quin material?

El catàleg de Bromera ha disposat tradicionalment d'una oferta àmplia i variada per a satisfer les expectatives dels lectors de totes les edats, i també les necessitats de professorat i alumnat amb materials curriculars per a treballar assignatures diverses. En el cas dels més menuts, ja fa temps que les col·

Les més veteranes

«Primeres Lectures» és una de les col·leccions amb més acceptació del catàleg de Bromera, i això és fàcil d'entendre, ja que es tracta de 24 contes senzills i de comprensió fàcil, disponibles en lletra de pal i en lletra lligada, que incorporen progressivament en el text totes les lletres de l'abecedari. És, de fet, un autèntic mètode de lectoescriptura que, a més, inclou una sèrie de sis quaderns per a treballar la grafomotricitat.

Una altra de les col·leccions més reconegudes és «Lletra Màgica» –en majúscula i en lligada–, adreçada als xiquets de l'últim curs

**L'oferta de Bromera és àmplia i diversa
com ampli i divers és l'alumnat de les
nostres escoles.**

d'Educació Infantil o del primer de Primària. «Maleta Màgica» i «Cartera de Valors», en canvi, estan pensades per als lectors que ja lliguen autònomament, i per això desenvolupen històries una mica més complexes en una quantitat de text més gran.

Llibres, maletes, baguls...

A més de les esmentades, els lectors de segon cicle d'Infantil i primer cicle de Primària disposen de les col·leccions «El Meu Món i Jo» i «Els Animals del Jardí». La primera, en lletra lligada i amb un nivell de complexitat progressiu, acostia els xiquets a les reflexions sobre el medi en què vivim, mentre que la segona, més lúdica, els presenta històries entranyables que s'esdevenen en una comunitat d'insectes ben originals, en lletra lligada i d'impremta.

Un bon grapat de propostes que, tanmateix, no s'aturen ací, ja que Bromera ha posat en marxa la col·lecció «El Bagul dels Monstres», que de segur serà una alternativa «terrorífica» per als xiquets i les xiquetes

del primer cicle de Primària. Aquesta, com les anteriors i les que vindran, estan creades per professionals experts en la publicació d'obres infantils, ja que entre els autors hi ha noms tan coneguts com Enric Lluch, Pasqual Alapont, Josep Antoni Fluixà, Teresa Duran, Agustín Fernández Paz, Jordi Sierra i Fabra, Miquel Descot, Joles Senell, Antonio Rodríguez Almodóvar, i molts altres. I cal no oblidar que totes aquestes col·leccions disposen de propostes didàctiques que en possibiliten l'explotació a l'aula.

Llegir, però també escriure

El panorama exposat dona resposta a les exigències de lectors incipients de tota mena, però a més, recentment Bromera ha afegit a aquestes col·leccions una sèrie d'altres ma-

terials que tracten de completar una oferta sòlida que abaste també l'assoliment de l'escriptura. Es tracta de les sèries de quaderns *Samaruc* i *SARGANTANA*, dues col·leccions concebudes per a treballar la grafomotricitat i la preescriptura, adreçades als del segon cicle de l'Educació Infantil, o fins i tot a primer de Primària.

Samaruc és una sèrie de sis quaderns d'exercicis grafomotors dedicats a estimular i exercitar la coordinació oculomanejadora, ja que es basen en l'execució indiscriminada d'uns quants tipus de grafismes, treballen la gimnàstica manual que es requereix perquè siguin capaços de reproduir les lletres amb una bona cal·ligrafia.

SARGANTANA, sis quaderns sensiblement diferents dels anteriors, és un mètode que resultarà d'una gran utilitat als docents que basen l'ensenyament de l'escriptura en els postulats constructivistes. A partir de l'aprenentatge de la cal·ligrafia de les majúscules, els quaderns *SARGANTANA* incorporen ordres en aquest tipus de lletra, i en els dos últims quaderns es relacionen conceptes amb les imatges que els representen. És, per tant, una nova eina per a introduir l'aprenentatge de la lectura.

Aquesta és l'oferta de Bromera, àmplia i diversa com ampli i divers és l'alumnat de les nostres escoles, i que segueix creixent i incorporant nous materials. Amb tots ells, l'aprenentatge de la lectoescriptura està garantit, perquè és segur que entre el ventall exposat hi ha el material que necessiten tots i cadascun dels xiquets valencians. Només cal buscar!

Finalment, cal destacar que totes les col·leccions esmentades han sigut publicades en castellà per Algar Editorial, perquè cada xiquet pugui assolir l'aprenentatge de la lectoescriptura en la seua llengua materna.

Bromera ha afegit a la seua oferta de lectures altres materials que treballen l'assoliment de l'escriptura. Es tracta de les sèries de quaderns *Samaruc* i *SARGANTANA*, dues col·leccions concebudes per a treballar la grafomotricitat i la preescriptura.

Començar per lligadeta, sí o no?

Hi ha diferents mètodes per a aproximar la lectura i l'escriptura en l'Educació Infantil. És una tasca difícil perquè, en certa manera, s'està triant com l'alumne ha de mirar el món, com s'ha d'acostar a la realitat que l'envolta. El mestre és qui tria quin model pot ser el més adient i, en aquesta elecció, s'han de tenir en compte diferents variables per tal d'estimular de manera efectiva el plaer de llegir. Ací trobem unes quantes experiències professionals a l'hora d'encarar aquest repte educatiu.

Vicent J. Sampedro

Mestre al CEIP Salvador Andrés
(Centre CAES) d'Algemesí

Hem de tenir en compte que tots els mètodes són útils per a l'aprenentatge de la llengua. N'hi ha que incideixen més en els procediments previs (ensenyament de les vocals i les consonants i a poc a poc anar lligant-les en síl·labes i després en paraules), i n'hi ha que aposten més per un procés natural de construcció i significat de les paraules i les frases (mètode natural). Personalment pense que tots els mètodes tenen virtuts, coses bones... i que molts mestres barregen tots els mètodes, almenys aquesta és la meua experiència al llarg dels anys treballats en Educació Infantil i en el primer cicle de Primària. De tota manera, pense que més que els mètodes d'aprenentatge, el més important és que el mestre tinga la capacitat de transmetre curiositat, ganes de saber, felicitat, pautes de treball... a l'alumne.

Cal tenir en compte que no tot l'alumnat parteix d'una mateixa base sociocultural i econòmica, i això ens marca en el nostre procés d'ensenyament de la llengua.

Vicen Córcoles

Mestra d'Infantil i Primària
al CEIP L'Olivera de l'Eliana

Fa anys feia lectura amb els meus alumnes de 4 anys. Ens trobàvem capbussats en una consonant bilabial oclusiva que sonava «p» i que s'acompanyava amb un colp de peu. Eren els temps del *Micho* i el mètode fonètic que va seguir en el meu currículum a la *Cartilla Palau* i el mètode sil·làbic.

A la taula, el retall d'un periòdic. Toni esperava la tanda per a llegir-me «papa, pipa, pipi». Però començà a llegir el retall mentre jo el mirava incrèdula: llegia lletra d'impremta, sense dibuixos i sense colp de peu! Intuí que els mètodes lectors podien ser autèntics obstacles per a l'aprenentatge.

Això va ser abans de Teberosky. Ara, les classes d'Infantil s'omplien de cartells. Utilitzem la lletra majúscula per una simple qüestió d'economia d'esforços perquè volem que el xiquet escriga els seus sentiments, necessitats i pensaments, no que la dificultat de la grafia el paralitze.

A llegir i a escriure s'aprén llegint i escrivint amb motivació.

Carmen Cholbi Ros

Mestra d'Educació Infantil
al CEIP Port de Xàbia

La lectoescriptura a l'Educació Infantil es pot treballar mitjançant diferents mètodes. Des de la nostra experiència, i després d'haver provat diferents maneres de fer-ho, ens hem decantat per utilitzar els fonemes per tal d'introduir les lletres de l'alfabet.

Una de les característiques principals dels xiquets en aquesta etapa és l'egocentrisme i, precisament per això, és molt significatiu per a ells el seu nom. Aquesta és la raó per la qual comencem l'ensenyament de la lectura i de l'escriptura partint del nom propi de cada xiquet, així com de les coses que l'envolten en l'entorn immediat (escola, família...), i amb això aconseguim treballar tots els fonemes tal com sorgeixen, respectant sempre el ritme d'aprenentatge de cadascú.

Aprofitem la necessitat que tenen de descobrir el que els envolta i els posem a l'abast el màxim nombre de recursos per tal d'introduir-los progressivament en el llenguatge escrit ja des de l'Educació Infantil.

Josep A. Mollà Fuster

Assessor d'Educació Infantil
al CEFIRE de Gandia

Els mètodes de lectoescriptura que fa servir un mestre han de respondre a dues qüestions prèvies que hauríem de tenir en compte i que sovint oblidem: quines són les nostres característiques personals que ens identifiquen com a docents, i la segona, quin tipus de persona volem que siguen els nostres alumnes.

Utilitzar un mètode de lectoescriptura que no va amb la nostra manera de ser i pensar serà difícil d'assimilar i de tirar avant. Com podem ensenyar coses en les quals no creiem? Com podem fer partícips els nostres infants perquè aprenguen d'una manera determinada si nosaltres no la tenim assimilada en la nostra manera de ser i de pensar? D'altra banda, quin tipus d'alumne volem: un alumnat que descobreisca per ell mateix el món que l'envolta o un alumnat que es dedique a repetir tot el que li mostren sense qüestionar res. La disjuntiva és evident: podem canviar la nostra manera d'ensenyar per a adaptar-nos a la manera d'aprendre dels nostres alumnes?

LA NOVA LÍNIA DE QUADERNS DE GRAFOMOTRICITAT I PRESCRIPTURA

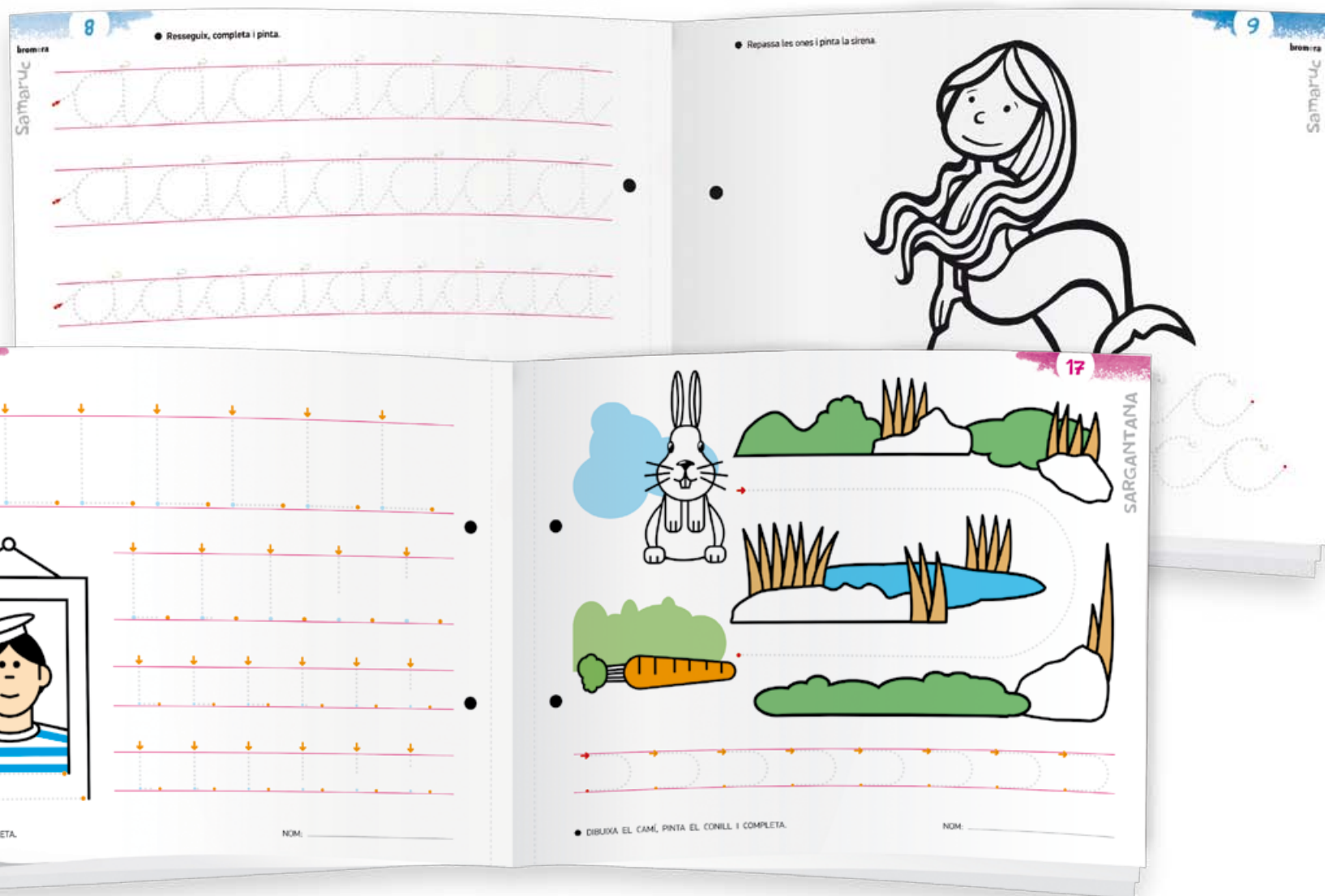
- Dues **col·leccions** de sis quaderns.
- Basats en **mètodes pràctics** sorgits de l'experiència i el treball quotidià a les aules.
- Amb l'**objectiu** estimular i exercitar la coordinació oculomanejadora.
- Es basen en **metodologies lògiques** i ordenades.
- Ofereixen **homogeneïtat** en la presentació de les fitxes dels quaderns, i les claus gràfiques per tal d'arribar a l'automatització i a una certa autonomia de treball.
- Proposen **il·lustracions** de perfils gruixuts, **per a acolorir i ajudar** l'exercitació del traç, el control en la frenada, la sensibilitat cromàtica.

Ara també, amb Samaruc i SARGANTANA, capbussa't en una mar de lletres!

Els Projectes Samaruc i Sargantana:

- Han sigut especialment dissenyats per a afavorir una correcta discriminació visual.
- Són senzills, sense complicacions afegides.
- Permeten l'execució amb garanties quant a llegibilitat, eficàcia i rapidesa.

Isabel Solé. Professora de la UB

«La finalitat és assolir una lectura útil, que permeti comprendre, gaudir i aprendre»

Carol Borràs

Hi ha diferents plantejaments per a introduir l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura, però segons Isabel Solé, professora catedràtica del departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació de la Universitat de Barcelona i autora de diferents volums al voltant de la matèria, hi ha un acord respecte al fet que és fonamental focalitzar l'atenció en la comprensió del que es llig. En qualsevol cas, l'objectiu ha de ser ensenyar per tal de fer lectors que estimen la lectura i que l'aprofiten per a gaudir del que es llig però també per a aprendre.

Família i escola han d'aprofitar la curiositat dels nens i oferir-los experiències de les quals puguin aprendre, llegir-los llibres, escriure amb ells.

Iniciar els xiquets en l'aprenentatge formal de la llengua escrita i afavorir el seu desenvolupament en el nivell oral són dues de les tasques més difícils que ha d'encarar un mestre. Aquests primers passos són fonamentals per al desenvolupament de l'activitat intel·lectual i social dels menuts i, per a la professora Isabel Solé, cal fer un pas avant per a superar el caràcter instrumental que tradicionalment s'ha atorgat a aquesta tasca i anar més enllà del

fet de distingir els fonemes o de reconèixer les estructures bàsiques de sentit. La finalitat ha de ser «assolir una lectura útil, que permeti comprendre, gaudir i aprendre», assegura. Per tal d'aconseguir-ho, «cal tenir en compte

la naturalesa del nostre sistema de llengua escrita, alfabètic, els processos d'aprenentatge dels nens, que reposen en la seva curiositat, l'interès i la motivació, i l'ajuda que proporcionen els mestres». Adverteix que es tracta d'un camí llarg «perquè no s'aprèn a llegir en un curs ni en un cicle. Al llarg de tota l'escolaritat –i de tota la vida– es van experimentant formes més complexes, més satisfactòries i més crítiques de lectura».

Quina és la millor manera?

Hi ha diferents mètodes i enfocaments que es poden emprar per tal d'iniciar els menuts en la lectura i l'escriptura. No hi ha fórmules infal·libles, però sí que es poden seguir unes pautes que permeten enfrontar el repte amb més possibilitats d'èxit. I, segons la professora Solé, «una bona manera és, abans que res, intentar esbrinar què és el que saben els nens sobre la lectura i l'escriptura, partir del que ells saben, i saber interpretar adequadament les seves produccions per tal que la intervenció esdevingui una ajuda». Es tractaria de mamprendre un camí «que ajudi els nens a atribuir sentit a l'esforç que requerirà llegir, en què els mestres sàpiguen combinar l'anàlisi i la síntesi, partint del que els nens saben».

El mestre esdevé, per tant, la persona que ajuda l'alumne per tal que pugui iniciar i construir el seu coneixement. I en aquest

Internet no és negatiu, perquè implica una ampliació de les oportunitats de llegir.

sentit, la comprensió lectora és un factor fonamental per a assolir, progressivament, autonomia. Per a Isabel Solé, «qui llegeix no es limita a "dir el que diu el text", sinó que especialment "construeix una interpretació" personal del que diu». D'aquesta manera, la lectura no se centra solament en el text, sinó que dona molta importància a la utilització dels coneixements previs per a construir una comprensió adequada. I en aquest aspecte, família i escola han «d'aprofitar la curiositat dels nens i oferir-los experiències de les quals puguin aprendre, ajudar-los a recuperar el que ja saben, llegir-los llibres, escriure amb ells, mostrar-los que estimem la lectura... tot plegat contribueix a fer que s'interessin per la lectura i la gaudeixin i alhora els ajuda a disposar d'un bagatge ric que la lectura continuarà alimentant», afirma la professora. Comprendre un text,

poder interpretar-lo i utilitzar-lo és una condició indispensable no solament per a superar amb èxit l'escolaritat, sinó també per a saber actuar en la vida quotidiana en les societats lletrades.

«Internet canvia la manera de llegir»

En l'era de la societat del coneixement, els canvis que es produeixen són molts i molt ràpids. La presència d'Internet en totes les esferes de la vida ha modelat els nostres comportaments en diferents aspectes i, lògicament, també ha influït en la manera de llegir. «Evidentment», afirma Isabel Solé, «però això no és negatiu. Al contrari, implica una ampliació de les oportunitats de llegir. A les escoles, consultar la xarxa, llegir textos digitals, i utilitzar aquests recursos per a aprendre, ha d'esdevenir completament normal».

Per tal d'adequar-se a aquestes noves eines de coneixement, afirma que «caldrà que des de totes les àrees i etapes de l'escolaritat obligatòria s'estableixin els acords que han de permetre ajudar els alumnes a ser usuaris estratègics i crítics de la lectura, atenent a les particularitats que permeten diversos formats». I per això, continua, «potser el que caldria cuidar és que totes les formes de lectura tinguin presència als centres i recuperar el paper central de les biblioteques (autèntics centres de recursos també en la dimensió digital), una condició perquè puguem considerar-los contextos "lletrats"».

Fer bons lectors

Els resultats dels darrers informes PISA posen en evidència algunes mancances lectores per part dels nostres alumnes. Si bé, com assegura Solé, «un percentatge important no tenen dificultats per explicar què han llegit, o per identificar el que és més important en els textos, només el 20% d'alumnes avaluats

és capaç de mostrar en aquestes proves les capacitats de lectura necessàries per assolir una lectura profunda, reflexiva i crítica».

Quines són les claus per a superar aquests entrebancs? Cal «entendre que formar un bon lector implica tots els professors, de tots els cursos i de totes les àrees», explica la professora de la Universitat de Barcelona. Al seu parer, és fonamental entendre que «només si els alumnes aprenen a resoldre tasques complexes de lectura (les que han de fer si volem que aprenguin i relacionin els continguts disciplinaris que es presenten mitjançant text escrit: resumir, relacionar, integrar, transformar, debatre i argumentar...) podran trobar solucions comunicatives eficaces». Solament aconseguint aquest objectiu, afegint contingut, «les avaluacions internacionals ens deixaran en millor lloc, i el que és realment important, hauréu aconseguit el compromís de formar bons lectors».

La clau més important és fer de la lectura quelcom natural, quotidià i estimat, a casa, a l'escola, als mitjans de comunicació.

I en aquesta tasca, apunta Isabel Solé, «la clau més important és fer de la lectura quelcom natural, quotidià i estimat, a casa, a l'escola, als mitjans de comunicació. El gust per la lectura no es pot imposar, però es pot afavorir, es tracta que la lectura sigui seductora per als infants i joves». I per tal d'aconseguir-ho, ens recomana no oblidar la importància que té l'entorn social i familiar dels xiquets, «veure els mestres i els companys més grans llegir i compartir amb ells la lectura, visitar amb freqüència la biblioteca, aprofitar les experiències de lectura d'altres per compartir-les, fer dels centres un context realment lletrat tot l'any, és un compromís en què tots els educadors ens hauríem de sentir involucrats», conclou. Per tant, fer lectors que estimen la lectura i interpel·len els textos amb un sentit crític i reflexiu és tasca de tots.

La teua recomanació

Francesca Oltra,
mestra d'Audició i
Llenguatge (logopeda)
al CEIP Enrique Terrassa
de València

Ens recomana
La mestra, de Víctor Labrado
296 pàg. Edicions Bromera, 2010

TXT t'ofereix aquest espai perquè pugues recomanar llibres, pel·lícules, obres de teatre... que t'hagen resultat interessants per la relació que tenen amb l'educació i l'ensenyament. Si trobes algun llibre que creus que els teus companys de professió no s'haurien de perdre, conta'ns-ho per correu electrònic a txt@bromera.com o per correu postal a Revista TXT (Ap. de Correus 147, 46600 Alzira) indicant «Recomanació» en el sobre. Juntament amb el text en què ens expliques per què t'ha agradat (2.000 caràcters aprox.), cal que adjuntes una fotografia de carnet i les dades personals (nom, cognoms, centre educatiu on treballes, adreça i telèfon). Si vols recomanar una pel·lícula, cançó, exposició... envia'ns un text que no supere els 500 caràcters. Els autors de les recomanacions publicades rebran un llibre de Bromera com a obsequi.

La paraula *mestra* porta adherit el compromís cívic i social de defensa del nostre patrimoni cultural més important: la nostra llengua. *La mestra*, de Víctor Labrado, constitueix la crònica d'uns fets relacionats amb el món escolar esdevinguts al poble de Barx a finals dels 70.

Aquesta crònica narra tot el que va envoltar la tasca de la mestra Marifé Arroyo a l'escola durant huit anys i les repercussions personals i socials que va tenir la seua tasca docent, des que arribà al poble de Barx i fins que fou traslladada a Gandia.

Marifé, la protagonista d'aquesta història de coratge, intenta aplicar un model d'escola renovada, popular, democràtica i valenciana. Inquieta, jove, busca quina és la motivació del seu treball: l'educació dels xiquets i les xiquetes del poble. El primer vincle és la llengua, i ella, malgrat ser castellanoparlant, s'esforça per integrar-se i comença incorporant el valencià a algunes àrees d'aprenen-

tatge com Coneixement del medi, i sempre deixant que els alumnes s'expressen amb la llengua que prefereixen.

La lectura d'aquest llibre em fa reflexionar sobre la llibertat, la satisfacció personal i professional i les facilitats que hui en dia tenim els docents per a expressar-nos i ensenyar als alumnes en la nostra llengua amb normalitat.

Les dificultats ara són unes altres. Actualment sóc mestra d'una escola pública a València. Un gran percentatge del meu alumnat ve d'altres països i, sovint, sense haver estat escolaritzat prèviament allà. És a dir, bastants alumnes són analfabets, amb fortes mancances socioculturals i econòmiques, i no parlen cap de les dues llengües oficials. A aquesta realitat cal afegir que, malauradament, l'ús del valencià als carrers de València no és ni de prop el que constatem a la majoria de pobles valencians, i no cal dir que les institucions fan ben poc o res per canviar o millorar aquesta realitat. Així, em trobe alumnes que, en molts casos només escolten el valencià a l'escola. Podria ser temptador deixar-se portar per aquesta realitat i, de vegades, perds les forces i la il·lusió per ensenyar en la nostra llengua, però per l'estima de la llengua materna, per raons professionals, pel dret a aprendre en valencià que tenen els xiquets i les xiquetes i, sobretot, per respectar i donar continuïtat a aquell treball formidable que encetaren mestres com Marifé, cal tirar endavant.

**TXT us recomana la pel·lícula
*La red social***

Una nit del 2003, un alumne de Harvard i geni de la programació desenvolupa una nova idea sense imaginar que està inventant el fenomen social més revolucionari del començament del segle: Facebook. Aquesta pel·lícula explora els inicis de la xarxa social que ha revolucionat la comunicació i les relacions interpersonals, així com les posteriors complicacions legals i personals que han patit els seus creadors després de l'èxit aconseguit. Un film que també ens dóna pistes de cap on estan derivant el capitalisme i les relacions socials.

PLA LECTOR

creix amb bromera

Bromera posa a la disposició del professorat un fons editorial extens format per obres dels autors més destacats per a transmetre als alumnes el plaer de llegir.

materials educatius
per a l'escola valenciana
bromera.txt

Tenim un bon Pla

- Una selecció de lectures específica per a cada curs de l'Educació Primària, feta per professionals a partir d'un criteri d'idoneïtat des del punt de vista pedagògic.
- Acompanyades d'unes propostes didàctiques que possibiliten l'explotació didàctica dels llibres i l'enriquiment, així, de la seua pràctica educativa.
- Possibilitat de complementar els textos amb sessions d'animació a la lectura i amb l'assessorament de Bromera per a preparar activitats relacionades amb les diverses obres.
- Materials diferenciats per a l'alumnat i per al professorat.

Què oferim a l'alumnat?

- Carpeta contenidora dels materials.
- Tres llibres adreçats a l'edat del xiquet o la xiqueta.
- Proposta didàctica vinculada a cada llibre.
- Fitxa d'avaluació del procés lector adaptada per a ser usada en l'àmbit familiar.
- Material d'animació lectora adreçat als pares i les mares.

Què oferim al professorat?

- Carpeta contenidora dels materials.
- Tres llibres adreçats a l'edat del xiquet o la xiqueta.
- Propostes didàctiques dels llibres inclosos en el Pla lector, amb els solucionaris corresponents.
- Dossier explicatiu sobre les característiques de les obres que inclou el Pla lector: resum dels arguments, recull de temes i valors que s'hi poden extraure, ressenyes sobre l'autor i l'il·lustrador, propostes concretes d'animació lectora, activitats complementàries...
- Eines per a avaluar el procés lector del grup.

Prepara't per a les proves de les JQCV amb **Va de bo!**

- ▶ Tot el material per a aprovar els nivells elemental, mitjà i superior de la JQCV
- ▶ Adaptat al Marc Europeu Comú de Referència
- ▶ Una oferta completa que inclou el llibre de l'alumne, el quadern d'activitats i un CD amb recursos sonors i els solucionaris
- ▶ Orientat a la pràctica interactiva de la llengua en situacions comunicatives versemblants
- ▶ Una eina innovadora amb un plantejament lúdic de l'aprenentatge i l'ensenyament, que fomenta l'interés de l'aprenent i facilita la tasca del professorat

